

O radě, obsahu a úkolech

1. Poznání a působení

Člověk je poznávající bytost a jeho poznání je svobodné. Tím se myslí, že poznání není způsobeno nějakým vlivem, není zapříčiněno. Kdyby to bylo jinak, člověk by nemohl mít nárok na nalezení pravdy poznáním, „poznání“ by pak bylo pokračováním přírodních sil z nevědomého zdroje, s nevědomým průběhem a s nevědomým koncem; bylo by determinováno. Vědomí, které se realizuje v takovém druhu „poznání“, není vlastně lidské, není to vědomí sebe. Člověk sice mnohdy žije jako nepoznávající, nechá se vést svými city, vnějšími okolnostmi atd., ale v každém okamžiku je mu v poznání dáno nazírat na to, k čemu je doveden. Pro skutečnost poznání a jeho svobody svědčí možnost omylu.

Kdo došel spolu s námi až sem a hájí přesvědčení, že poznání není svobodné, ať se zeptá sám sebe, zda toto *jeho* tvrzení vzniklo ze svobody nebo nesvobody. A kdo je odvozuje z nesvobody, měl by aspoň uzнат spornost jakékoli diskuse, popř. absolutní zrovnoprávnění všech mínění, které by přece nutně vyplynulo z jejich determinovanosti.

Pokud člověk nežije v poznání (tedy většinou), podléhá vlivům, které na něho naléhají. To, co není poznáním, je působením něčeho - je tělesným, duševním, duchovním vlivem, který ho k něčemu podněcuje, aniž by to poznal, tj. aniž by byl schopen zvážít své následující jednání. Vliv je v principu vždy vypočítatelný a často i prakticky. Jako nepoznávající je člověk vypočítatelný. Často se v něm mísí vliv a vlastní poznání, ale s přiměřenou pozorností se vždy dají rozlišit.

2. Volba

Dojdu-li si pro radu, zvolil jsem si, koho se ptát. Dostal-li radu, stojím před další volbou: zda ji přijmu. Rada ve vztahu k vědeckému problému je vždy plně pochopitelná, popřípadě se musí dít prostřednictvím dalších otázek, jinak to není žádná rada. Jde-li o morální nebo životní otázky, mohu sice následovat radu, ale ta možná pro mne zůstane nepochopitelnou. Tím upadám do rozporu. Důvěra k rádci, která mě pohne k jednání, spočívá buď na pochopení, nebo na ne zcela jasně zachycených motivech, kupř. na sympatii. Nepochopenou radu tím vtahuji do důvěry a mohlo by se stát, že se rádce v *mém* případě mylí. Je stěží možné, abych dokázal posoudit rádce *na základě poznání*. Posoudit nějakého člověka je totiž mnohem větším úkolem v poznání, než je úkol, k němuž hledám radu. Přijmu-li nějakou radu, aniž bych ji pochopil, pak důvod toho tkví mimo mé poznání a pochází téměř bez výjimky z egoity, z toho, „co je pro mě dobré“. Tím se proviňuji vůči poznání, proti duchu - tedy proti sobě samému. Zrazuji svou svobodu, volím zradu.

3. Vliv

Dotkne-li se mě obdržená rada jako vliv, jehož pozadí nepoznávám, změnila se výchozí situace. Rada, jež se stala vlivem, prostě *působí*, nedokáže-li člověk na ni vědomě nedbat, než začne vůbec působit; a to je většinou těžko řešitelná situace. Problém, který bylo třeba řešit, byl vlivem rady zatížen novým prvkem. Bylo by teď zapotřebí nové rady. Z tohoto hlediska je teď vedlejší, zda byla první rada „správná“ nebo ne. Poněvadž se rada stala vlivem, stala se součástí nové situace, stala se sama problémem. Jestliže mi někdo sdělí vyžádané nebo nevyžádané proroctví, může

prorocství rozhodujícím způsobem ovlivnit budoucnost. Pokud ho nemohu odsunout na okraj zapomnění, působí jako motiv. Rada může pocházet z meditační roviny - když jí „rozumím“ obyčejným vědomím, stává se vlivem, tj. nepůsobí podle svého původního smyslu, nýbrž působí ve špatně pochopeném smyslu. Věc se dále vyvinula a nic jiného než nové poznání nepřinese řešení.

4. Zvláštní záměr

Dnešního člověka chrání jeho struktura vědomí před bezprostředním působením a vlivy duševně-duchovními. Před ovlivňováním výše popsaného druhu se může sám chránit správnou volbou. Vlivy „rádců“ přistupují k němu většinou ve znamení dobré vůle, zatímco se za nimi - vědomě či nevědomě - skrývá touha ovládat, přání manipulovat, udělat druhého závislým; snad také potřeba být *jenom* pomocníkem. Ve skutečnosti je to ovšem pohrdání tím druhým, který by údajně bez tohoto „pomocníka“ zůstal bezmocný. Tito rádcí se mu nenamáhají zprostředkovat *schopnost*, jak pochopit, ani samotné pochopení, ale dávají mu pouze *výsledek* vlastního pochopení, jež nemůže pochopit. Tak působí „pomocník“ na tázajícího se, který jedná podle jeho rady. Dokonce i když podle jeho rady nejedná, bylo již na něj zapůsobeno: v první řadě mu byla zatarasena možnost, aby sám nezaujatě hledal řešení svého problému, poněvadž bylo již předjíráno a tímto zatarasením ztratilo účinnost. Nyní je už aktuální jiné řešení. „Pomocník“ ve skutečnosti nechce tomu druhému vůbec pomoci. Důležitější než pomoc je pro něj okolnost, že *on je tím*, kdo pomáhá. Pohání ho pocit vlastní důležitosti, jeho cítění sebe sama a v jeho zájmu více nebo méně vnímaná *kalkulace* s nerozumějícím prvkem v druhém člověku, na nějž může zapůsobit: na jeho ješitnost,

zbabělost, lenost

- na slabost druhého. Snadno pak následuje lež „v zájmu druhého“, který je příliš slabý, aby snesl pravdu, lhaní v zájmu „dobrého cíle“; lidé berou na sebe dokonce lež jako „oběť“. Při tom všem se člověk neidentifikuje s tím druhým, což by ale bylo nutné, kdyby mu chtěl dát radu, jež by byla skutečně *jeho* radou, poněvadž by ji mohl pochopit.

Ten, kdo usiluje o manipulaci druhého, často apeluje na jeho „vyšší podstatu“, o níž tvrdí, že ji zná. Dává „úkoly“, jimž ten druhý rozumí právě tak málo jako radě. Naplňuje ho vědomím své důležitosti, jedinečnosti a velikosti. „Pomocník“ z něj tak dělá podobného zrádce ducha, jakým je on sám. Manipulovaný o své volbě dokonce matně ví, ale toto *vědění* samo o sobě nestačí, jako nestačí samo o sobě žádné vědění.

Kdo chce manipulovat, splétá síť z pojmů, principů, obsahů, přičemž ten druhý se má pohybovat, tj. myslet, cítit a chtít jenom v jejich rámci. Síť sestává z „odvolání se na...“, „podle toho...“, „určitá hlediska“ atd. Vlákna a uzly sítě tvoří předem hotové principy, nikdy neprozkoumané tzv. základní pravdy. To vytvoří v manipulovaném existenciální svázanost vědomí, z níž se jen stěží může uvolnit; iluzi nebo životní lež, která protkává celé bytí. Podle ní si zařizuje celý život. Je nedotknutelná, neboť se zdá, že její zpochybnění hrozí totálním zhroucením celé existence. Tyto uzly jsou většinou ty největší, ale jen tušené těžkosti života. Zajišťují manévrujícímu neodhalitelnost. Pohyb uvnitř sítě přináší nevyhnutelně další těžkosti: „pomoc“ manipulujícího utahuje uzly ještě pevněji. Některý člověk si může utvořit tuto síť i sám, může být svým vlastním manipulátorem.

Ale každý uzel se dá rozvázat, byť s bolestmi. Člověk snáší bolest ze ztráty svých iluzí, poněvadž si je sice přál a souhlasil s nimi, ale v podstatě - a snad dokonce od počátku, zároveň s budováním iluze - toužil po rozpuštění

klamu, sebeklamu. Manévrující probouzí názor, že člověka je nutno „šetřit“, i bázeň dotknout se uzlů, a to vytváří ty nejhůř uvolnitelné uzly. Poněvadž je však člověk pravdou, usiluje o světlo a veškerá temnota je mu cizí. Žízni po pravdě, své pravé výživě, i když je hořká, neboť z ní žije. Jeho život se pohybuje od zjevnosti k hlubší zjevnosti, nezakrytosti. Kdo mu toto chce vzít, ať je to z dobromyslnosti, ze snahy ho šetřit, z obavy, že nesnese pravdu, ten ho správně nemiluje, tj. nemiluje ho. V podstatě jím opovrhne, považuje ho za slabého, který potřebuje ochranu, a ve snaze „šetřit“ ho jej vlastně obelhává. Z „dobromyslnosti“ zabraňuje druhému nalézt pravdu, která patří k jeho životu, odvádí ho, nutí ho jít oklikou.

Ale člověk snese každou pravdu, i tu nejbolestnější. Ten, kdo ho chce šetřit pomocí lží, počítá s tím, že pravdu nikdy nepozná a zabíjí ho tím tak, jak to jinak není vůbec možné.

Manipulovaný vlastně souhlasí s tím, že je manipulován, neboť by mohl v každém okamžiku objevit, že je manipulován, ale vydává se tomu. Musel by začít zkoumat, na které z oněch „pravd“, na kterém mínění nejsilněji lpí. Rozvázání *jednoho* uzlu uvolňuje i ostatní. Pomoc poskytovaná se zvláštními záměry není žádná pomoc. Pomoc musí být úplnou pomocí, pomáhající nesmí mít z toho žádný zisk.

5. Obsahy

Člověk dnes myslí ve slovech; přinejmenším tomu věří a v každém případě není schopen myslet jenom tak, beze slov. Ale slova dnes neodpovídají pojmům, které se staly ve velké míře nezávislými na slovech, ačkoliv z nich pocházejí. Nejprve se člověk učí mluvit, teprve potom

může mít pojmy. V důsledku osamostatnění pojmů nejsou slova ani řeč jednoznačné, je nutné a mnohdy i možné dohodnout se na tom, co které slovo znamená. Existuje tedy *význam* nezávislý na slovu.

Smysl základních slov se nedá vysvětlovat, poněvadž také není myslitelný pro myšlení, které spočívá na těchto slovech a jejich významech. Neumíme říci, co znamená „je“, „není“, „zde“, „a“, „smysl“, „pravda“ atd. Ten, kdo nezná meditaci, neptá se na to a na otázky toho druhu by ani nemohl nalézt žádnou odpověď. Používáme slova na konvenční bázi, v relativním smyslu. Přece jen k tomu však patří absolutní smysl pojmů jako funkce, která umožňuje jejich relativní použití v určité souvislosti. Díky tomu víme, že je třeba použít právě *toto* slovo, kupř. „spravedlnost“ a ne „bezvýznamnost“. Tento původní význam - funkce - je dosažitelný jen meditativním vědomím.

Sdělení z meditativního poznání a asociace

Jedná-li se o sdělení, která pocházejí z vyššího, tj. meditativního poznání, pak je třeba sledovat smysl slov, tj. sdělení až k jejich původní funkci. Chápeme-li je v relativním smyslu, sdělení neporozumíme. Obvyklé nevědomé apelování na původní funkci v takovém případě nestačí, poněvadž sdělení se vztahuje také na tento svět původních funkcí, jeho smysl se ve slovech projevuje jen nepřímo a čeká na vyšší způsob čtení. Proto se v tomto případě nemůžeme zříci původního významu. Pokud se jej přece jen vzdáme, slova neprobouzejí porozumění, ale asociaci, myšlenkovou karikaturu nějaké reflexe. Asociace vyrůstá z citového světa naší vlastní bytosti a tím se ze sdělení - navzdory jeho myšlenkové formě - stává vliv, podobně jako z rady, které nerozumíme.

Právě to, čemu nerozumím, může mít pro mě největší

hodnotu, neboť uvedu do pohybu své poznávání a tím také sebe sama, poznávajícího v sobě. Ten *je* pouze tehdy, když poznává, když je činný, jinak dřímá jako nějaká přírodní bytost.

6. Úkoly

Jediným úkolem člověka je poznávání, budiž tedy poznávání tímto jeho úkolem. I tento úkol si může dát jen on sám. Každý jiný - z neznalosti - zadaný úkol je proviněním proti jeho svobodě a je lhostejné, zda si jej zadal sám nebo mu ho dal někdo jiný. Bez vlastního poznávání přebírám jen úkoly, které se mi zdají příjemné. Ten, kdo mi takové dává, je stejný jako ten, který mi dává nesrozumitelné rady.

Zneužívání slov jako „láska“ či „dobro“ představuje natolik velké pokušení, že se proto ve jménu lásky a dobra děje mnoho zvráceného. Poznáním dospěje člověk ke všemu ostatnímu, také k lásce. Bez poznání upadá ovšem do podlidského stavu, i kdyby si stanovil ty nejvznešenější cíle.

7. Lékař a drogy

Lékař nám pomůže, aniž bychom poznali, jak se to stane, anebo to nepozná dokonce ani on. Děje se to kupř. *vlivem* léku na naše tělo - kromě toho snad také na naše vědomí. Lékař ošetřuje přírodní část člověka, které je vzdálena možnost dospět ke svobodě. Zde může být ovlivňování vhodné, poněvadž možnost poznání není *dána* a v kladném případě léčba nic nemění na možnosti poznávat umocněným vědomím. Kdybychom přebývali v organismu vědomě, nebyl by zapotřebí lékař, nebo by mohl léčit tím, že by nám zprostředkoval porozumění.

Vezmeme-li si chemický prostředek k ovlivnění vědo-

mi, snad ve víře, že tím vědomí „osvobodíme“, pak orgán, který je nositelem poznání, vystavujeme *vlivu* a sebevražedně se tím zříkáme své svobody. Se stejným gestem očekáváme poznání své budoucnosti od horoskopu nebo poprosíme nějakého jasnovidce, zasvěcence nebo proroka, aby nám objasnil naši momentální situaci. Na to, kdo jsme, se ptáme někoho jiného. Stejně postupujeme tehdy, když hledáme proměnu našeho vědomí jinou cestou než myšlením. V každém případě jde o „drogy“. Duch provádí sebevražedné gesto, neboť říká: „Nejsem.“

8. Pravda

Z dějinného hlediska patří rada, obsahy a úkoly ke stylu antické doby předkřesťanské, avšak ty se zásadně liší od své dnešní formy. Rady, obsahy a úkoly tehdy přicházely k člověku zvenčí. Obsahovaly sílu a schopnost porozumění. Člověk dostal zvenku i tento obsah. Dnes jej přijímá z nitra. Dříve člověk dostal s naukou, s radou i vhléd a oprávněné přesvědčení, že nauka a rada jsou správné. Nebyla ovšem řeč ani o svobodě, ani o sebeuvědomování.

Sdělení tohoto typu už dnes nenese v sobě sílu pravdy, porozumění, a mimo individuálně přijímané porozumění dokáže apelovat jen na to, co je sebe-cítěním vlastní bytosti v člověku. Proto takovýto způsob sdělení staví člověka před volbu milovat více pravdu, anebo sebe sama. Kdo se dnes rozhodne sdělovat něco tímto způsobem, počítá s manipulovatelností druhých.

Pravou mírou člověka je jeho láska k pravdě. Jakmile je tato silnější, člověk si musí připustit, že *nerozumí*. Nerozumí-li však člověk tomu, proč je např. určitá rada správná, musí především prozkoumat tuto otázku a musí k tomu získat metodu a schopnost. Pravda nemá obsah, pravda je samotným světlem porozumění, které je schopno pozvednout obsah k pravdě. Pravda je světlo, které svědčí

o sobě samém a o němž nemůže svědčit nikdo jiný. Láska k pravdě je začátkem každé jiné lásky. Lidská láska je věnována pravdě druhého člověka. Pravda člověka je pohyb, jímž člověk míří k neskrytosti, skrze všechny temnoty spěje ke světlu, bez obsahu, i když se to jeví jinak. Tušení světla, tušící vidění je zárodkem lásky. Tento zárodek ze světla nemá nic společného s pohlavím. Ale i to může být proniknuto světlem pravdy člověka. Proto je láska k pravdě školou lásky k druhému člověku.

Poznaná morální hodnota

Ien poznaná morální hodnota je skutečná hodnota. Všechno jiné má hodnotu věcí, vlivů, je to otroctví a sice skutečné otroctví, poněvadž si ho někdy nevšimneme. Kdo vědomě slouží, není „služebník“, nýbrž slouží ze svobody. Každý, kdo dává radu nebo orientaci, by měl vykonávat gesto mytí nohou: úplná identifikace s druhým člověkem umožňuje dát mu jedinou pravou radu, tj. pomoci mu ke schopnosti vlastního poznání; neboť jen vlastní poznání mu může radit. Kdo miluje pravdu v druhém člověku, ten dává jen takovou radu, která vede ke světlu, nikoli do otroctví.

Člověk je pravda. Láska k pravdě je láska k člověku. Láska k člověku je láska k Logu, který žije v člověku, v poznávajícím člověku, a který je v nepoznávajícím člověku ukřižován. „My však víme, že Syn Boží přišel a dal nám pochopení, abychom poznali to Pravé; a my jsme v tom Pravém, v jeho Synu Ježíši Kristu. Ten je pravý Bůh a věčný život. Děti, střežte se bůžků. Amen.“ (1. Jan, 5,20).

Intermezzo II

Nepochopená moudrost je můj největší poklad, nechci-li si nechat lhát o svém neporozumění, ale seberu-li trpělivost, pracuji a v nejvyšší aktivitě čekám, až mé porozumění naroste. Netrpělivost a také pokušení mluvit o tom, čemu nerozumím, jako by tomu bylo porozuměno, povídání o tom jako o nějaké věci - to vše přichází z podstaty ega. Z ní pochází také nepozornost nebo slepota, která mi brání všimnout si, že něčemu právě nerozumím. Život poznání není zaplavován jen zřejmým emocionálním, impulsivním vlivem, ale emocionální síly jsou schopny skrýt se také v předstíraném porozumění a tak působit. Tak nebo tak: orgán, který má rozhodnout o porozumění či neporozumění, je ve svém fungování ovlivněn, tedy zastaven.

Vědomí nemůže zdravě fungovat, obsahuje-li neprůhledné vměstky, tj. obsahy, které nebyly přijaty na základě poznání. Lidskému vědomí se vede stejně jako organismu, který onemocní vměstky, které si organicky nepřivlastnil. Zvíře nemůže onemocnět ze svého života vědomí.

Rozhodne-li se člověk něco dělat se svým vědomím, školit je, tak je to nejvýznamnější rozhodnutí jeho života, neboť všechno ostatní bude rozhodováno jeho vědomím, které nyní zamýšlí měnit. Na tomto rozhodnutí závisí celé bytí člověka. A u žádné jiné otázky nemá takový sklon spolehnout se na nepoznané, jako při volbě školení svého vědomí.

Georg Kühlewind